

Б Е Л Е Ш К Е

† Фридрих Кацер. — Познао сам га 1898. год. Завршио сам био проучавање пбља у западној Босни, и вративши се преко Мостара дошао у Јабланицу, у долини Неретве, да размислим о проматрањима и уредим белешке. Како је било мало гостију у туристичком хотелу у Јабланици, мени је за време вечере пао у очи један господин средњих година, врло изражајне главе. И он је обратио пажњу на мене, и обавестивши се од послуге, пришао је моме столу. Име Ф. Кацера било ми је познато по Геологији Чешке, коју је био издао још врло млад. Рекао ми је да долази из Бразилије на позив г. Калаја за геолога у сарајевском музеју. Излагао ми је своја испитивања у области реке Амазона. Казивао ми је како се под тропском климом живље мисли и ради, али то траје кратко време, и онда наступи малаксалост која дуго траје. Ја сам му саопштио резултате својих последњих испитивања у Босни. Што је иначе врло ретко, научили смо после првог разговора — који је у осталом дуже трајао — да се узајамно ценимо, и то нисмо напустили ни у најтежим приликама које су настајале. Било је времена када је на мене dizана цела хајка од босанских званичних кругова онога времена, али се Ф. Кацер никад није дао за тим повести. Мислим да сам му могао вратити ту љубазност кад је настало данашње стање. После тога се нисмо виђали, осим на неколико тренутака за време интернационалног геолошког конгреса у Бечу 1903. год., све до почетка 1921. год., када сам на путу за Слано застао у Сарајеву.

Ф. Кацеру је све друго осим науке било споредно. Пристао је на нашу државу онако исто као на Калајеву Босну, само кад му нису одузети услови за рад. Био је права радна и научна природа. И са још већом жустрином наставио је геолошко испитивање Босне и сређивање свога огромнога проматрачког материјала; као да је осећао да му је крај близу. Умро је у 64 години.

Ф. Кацер је био велики, неуморни радник, који је јамачно престао радити тек на последњем часу, кад је сасвим изнемогао. Готово је непрегледан број његових разноврсних радова, од којих су важнији мало ниже наведени. Ипак је главни део научнога занимања усредредио на Геологију Босне и на карсне појаве, о којима се од геолога Босне и Херцеговине непрекидно траже обавештења ради практичких потреба. Израдио је познату геолошку карту Босне и Херцеговине која далеко надмашује све сличне радове извршене у земљама Балканског Полуострва. С тим је у вези његова велика Геологија Босне, од које је изашао на немачком први део. Још у „Führer“-у који је штампао поводом

екскурзије Геолошког Конгреса 1903. год. бавио се о тектоници Босне и Херцеговине, и доцније у више расправа. У томе је погледу најважнији резултат Кацеров овај: пошто је утврђено да су слатководни слојеви Босне олигомиоценске старости, Кацер је дошао до уверења да су се најзнатнији тектонски процеси десили после таложења тих слојева; тим пре што су и плиоценски слојеви Мајевице набрани. Збили су се дакле при крају Плиоцена и у Дилувијуму, и ти тектонски процеси су управо створили главне црте рељефа северозападних земаља Балканскога Полуострва. Особито је корисан са рударског гледишта Кацеров рад о угљеним наслагама Босне. О карсту је изнео неколико одличних проматрања у разним расправама. У више махова и са успехом обарао је хипотезу о издани у карсту, нарочито у два чланка који су изашли у нашем *Гласнику* (св. 6. и 9.). Слагао је се са мношвом у питању о постанку карских поља; али није стигао да искаже своје мњење о мојој теорији карсне хидрографије како је наштампаана 1918. године; на мене је чинио утисак, као да му је тешко било наћи се у новим погледима. Ту, у неколико старачку особину, запазио сам у старости и код научењака врло високога реда, чак и на великоме Сису. И кад је постанак вртача у динарском карсту објашњавао старим ледницима, није био добро инспирисан. И кад је био друкчијег, и како данас мислим нетачног мњења, његова проматрања и примедбе биле су увек од користи.

Тешко је Ф. Кацеру наћи замене.

Наше Географско Друштво губи у Кацеру једнога од најоданијих и најбољих сарадника.

Ј. Цвијић.

Главнији радови Фридриха Кацера јесу следећи:

- 1) *Bemerkungen zum Karstphänomen*. (Monatsber. d. Deutsch. Geol. Gesel., 1905., № 6, с. 233.—234.)
- 2) *Karst und Karsthydrographie*. (Zur Kunde d. Balkanhalbinsel. Reisen u. Beobachtungen. Н. 8. Сарајево, 1909. с. 1—94.)
- 3) *Bodenbeschaffenheit und Wasserverhältnisse des Polje von Nevesinje in der Hercegovina*. (Wiss. Mitt. aus Bosnien und der Hercegovina. Wien, 1916., с. 433.—449.)
- 4) *Die Hydrographie des Lušci Polje in Westbosnien*. (Гласник Географ. Друштва, Београд, 1921., св. 6., с. 102.—119.)
- 5) *Schwallquellen*. (Гласник Географ. Друштва, Београд, 1923., Свеска 9, с. 26.—32.)
- 6) *Geologischer Führer durch Bosnien u. die Hercegovina*. Сарајево, 1903.
- 7) *Geschichtlicher Überblick der geologischen Erforschung Bosniens und der Hercegovina*. Сарајево, 1904., с. 1.—46.
- 8) *Über den heutigen Stand der geologischen Kenntnis Bosniens und der Hercegovina*. (Compte—Rendu IX Congrès geol. intern., Vienne 1904., p. 331.—338.)
- 9) *Geologische Übersichtskarte von Bosniën—Hercegovina*. 1 : 200.000. Сарајево. I Sechstelblatt (1907.), II (1910.), III (1921.).
- 10) *Geologische Formationsumrisskarten von Bosnien und der Hercegovina auf der topographischen Unterlage der Spezialkartenblätter 1 : 75.000*. 1910. год.
- 11) *Geologie Bosniens u. der Hercegovina*. Bd. I, 1. Hälfte. Сарајево, 1924.

12) *Die Fahlerz — und Quecksilberlagerstätten Bosniens u. der Hercegovina*. Wien, 1907., IV + 121.

13) *Die Eisenerzlagerstätten Bosniens u. der Hercegovina*. Wien, 1910.

14) *Die montangeologische Verhältnisse der Braunkohlenablagerung von Banja Luka in Bosnien*. Sarajevo, 1914.

15) *Die fossilen Kohlen Bosniens und der Hercegovina*. I Bd., Wien, 1—403; II Bd. Sarajevo, 1921., 1—271.

Географски Одбор за Краљевину С. Х. С. — 21. јануара 1924. године основан је у Београду Географски Одбор за нашу краљевину, као орган Међународног Географског Савеза (Union Géographique Internationale). Задатак је овог одбора да у области наше краљевине руководи и потпомаже сва географска испитивања, а нарочито она, која буде покренуто Међународни Географски Савез, и да изнаходи новчана средства потребна за ова испитивања; даље да узима учешћа у приређивању међународних географских конгреса и у приређивању скупова словенских географа.

Географски Одбор држи скупштину сваке друге године. Чланови су скупштине: изасланици Академија Наука у Београду и Загребу, представници Географије на Универзитетима у Београду, Загребу и Љубљани и на Философском Факултету у Скопљу, представник Географског Друштва у Београду и други научни радници, које управа овог одбора буде позвала. Скупштина саслушава извештај о раду управе, бира нову управу и одређује јој главне правце рада. Она решава већином гласова. У случају подједнаке поделе гласова већина је на оној страни где је председник.

Управу чине најмање шест чланова. Њих скупштина бира на две године, а они могу бити изабрани и за следећу периоду. Чланови управе бирају између себе председника, подпредседника и секретара. Дужност је управе да предузима све мере, како би Географски Одбор што боље извршио свој задатак. Управа може одредити поједине своје чланове да воде послове око испитивања извесних географских проблема. Управа бира изасланике, који ће је представљати на скупштинама Међународног Географског Савеза. Управа доноси одлуке већином гласова. У случају подједнаке поделе гласова, већина је на оној страни где је председник.

У 1924. и 1925. години управу Географског Одбора чине: Јован Цвијић, као председник; генерал Ст. Бошковић, начелник Војно-Географског Института, као подпредседник; Д-р Боривоје Ж. Милојевић, професор Универзитета, као секретар; и Д-р Милан Шеноа, професор Универзитета, Д-р Павле Вујевић, професор Универзитета, и Д-р Петар С. Јовановић, доцент Универзитета, као чланови управе.

Б. Ж. Милојевић.

Спелеолошка Секција Географског Друштва у Београду. — Географско Друштво на својој редовној седници од 25. окт. 1924. год., на предлог свога председника, Г. Јована Цвијића, основало је Спелеолошку Секцију, са задатком да помаже и руководи испитивањем пећина, јама и понора, као и њихове подземне хидрографије, у свима нашим земљама где су распрострањене карсне појаве.

На овој седници конституисан је и Одбор за Спелеолошку Секцију, који је састављен од ових чланова: Јован Цвијић, Председник Академије Наука; Виктор Апфелбек, Директор Земаљског Музеја у